

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ & ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

...μια κατάθεση εμπειριών για τη *διεπιστημονικότητα*, έτσι όπως εξελίσσεται στο σύγχρονο σχολείο, μέσα από διαφορετικές θέσεις και ρόλους τους οποίους κλήθηκα να αναλάβω τα τελευταία χρόνια...

Όλγα Μπαλαμπέκου ΠΕ70, MSc, M.Ed.

ψυχολόγος & ειδική παιδαγωγός

Προϊσταμένη του Κ.Ε.Σ.Υ. Λάρισας

τ. μέλος ΕΔΕΑΥ ως δασκάλα – υπεύθυνη Τμήματος Ένταξης

τ. Πρόεδρος ΕΔΕΑΥ ως Διευθύντρια σχολικής μονάδας

τ. Συντονίστρια ΣΔΕΥ ως Διευθύντρια Ειδικού Δ. Σ.

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ

Αυτή, λοιπόν, η **διαφορετική προσέγγιση**, η **συσχέτιση**, η **αλληλεπίδραση** ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα επιστημονικά πεδία είναι η **διεπιστημονικότητα**, η οποία προϋποθέτει από μια απλή ανταλλαγή ιδεών ανάμεσα σε πρόσωπα εκπαιδευμένα σε διαφορετικά γνωστικά πεδία - για παράδειγμα **εκπαιδευτικούς, ψυχολόγους ή κοινωνικούς λειτουργούς** – μέχρι και την πλήρη αμοιβαία αποδοχή αρχών, μεθοδολογιών και διαδικασιών (*Jantsch, 1972*).

Όταν λειτουργούμε διεπιστημονικά, χρησιμοποιώντας τα διαφορετικά γνωστικά αντικείμενα (disciplines) και τις διαφορετικές μεθόδους και διαδικασίες στις οποίες εκπαιδευτήκαμε, στοχεύουμε όλοι σε μια **κοινή προσπάθεια αντιμετώπισης κοινών προβλημάτων** μέσα από μια **διαρκή αλληλεπίδραση**.

ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ VS ΠΟΛΥΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Αυτή η **αλληλεπίδραση** είναι το σημαντικότερο στοιχείο της διεπιστημονικότητας, για το οποίο μας προϋδεάζει αυτό το πρόθεμα **δια** (δια + επιστημονικότητα).

Η διεπιστημονική προσέγγιση (**interdisciplinarity**) διαφέρει από την **πολυ-επιστημονική** (**multidisciplinarity** ή **pluridisciplinarity**) με τον τρόπο που διαφέρουν τα προθέματα **δια** και **πολυ**

Η πολυεπιστημονικότητα αναφέρεται στο άθροισμα, στο σύνολο, στην απλή παράθεση (ή και αντιπαράθεση) πολλών και διαφορετικών επιστημονικών πεδίων μαζί.

Αντίθετα, η διεπιστημονικότητα βασίζεται σε μια διαρκή αλληλεπίδραση και **συνεργασία**, σε μια **διαλεκτική σχέση** ανάμεσα σε διαφορετικούς επιστημονικούς τομείς και ποικίλλες ειδικότητες.

Η ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Η διεπιστημονικότητα είναι η πλέον κατάλληλη προσέγγιση για να λειτουργήσουμε αποτελεσματικά σε πολύπλοκα και πολυεπίπεδα πλαίσια, όπως είναι και το **σχολικό περιβάλλον**.

1. Και γιατί είναι **πολύπλοκο** το σχολικό περιβάλλον;

- Γιατί περιλαμβάνει ανθρώπους διαφορετικών **ηλικιών** και **αναγκών**: ενήλικες και παιδιά ή εφήβους
- Γιατί εμπλέκει άτομα με διαφορετικούς **ρόλους**: το προσωπικό, τους/τις μαθητές/ριες, γονείς

2. Και γιατί είναι **πολυεπίπεδο** το σχολικό περιβάλλον;

- Γιατί υπάρχουν πολλές λειτουργίες και επίπεδα δράσης του σχολείου:
- Ένα πρώτο επίπεδο είναι η **παροχή γνώσεων** μέσα από τη διδακτική διαδικασία η οποία περιλαμβάνει τη διδασκαλία, την αξιολόγηση και τα μαθησιακά αποτελέσματα. Πρόσωπα ευθύνης στο σχολείο σ' αυτό το επίπεδο είναι οι **εκπαιδευτικοί**.
- Ένα δεύτερο επίπεδο είναι η απόκτηση **κοινωνικών δεξιοτήτων**, η δημιουργία **ταυτότητας** και η επαφή μ' ένα αξιακό σύστημα **αρχών** και **αντιλήψεων**. Πρόσωπα αναφοράς σ' αυτό το επίπεδο, μαζί με τους εκπαιδευτικούς, είναι ο **ψυχολόγος** και ο **κοινωνικός λειτουργός**.

ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Οι δύο βασικές λειτουργίες του σχολείου, η εκπαίδευση και η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, διαρκώς εμπλουτίζονται. Για παράδειγμα, στα γνωστικά αντικείμενα προστίθονται καινούρια με τη μορφή νέων μαθημάτων αλλά και σύγχρονων δεξιοτήτων, καινοτόμων δράσεων ή νέας φιλοσοφίας προγραμμάτων σπουδών, όπως είναι το ψηφιακό σχολείο ή τα εργαστήρια δεξιοτήτων. Αλλά και η συμπεριφορά και οι κοινωνικές τους δεξιότητες εξελίσσονται και ακολουθούν τις αρχές ενός όλο και περισσότερο ενταξιακού και συμπεριληπτικού σχολείου που «χωράει» και παιδιά με αναπηρία ή/και προσφυγόπουλα. Για να ανταπεξέλθει, λοιπόν, το σύγχρονο σχολείο στον πολυεπίπεδο ρόλο του και τα νέα δεδομένα, θα πρέπει να **μπορεί να συνεργάζεται** με νέες ειδικότητες που ήρθαν για να λειτουργήσουν βοηθητικά και συμπληρωματικά προς αυτή την κατεύθυνση.

ΣΧΟΛΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για να καλύψει, συνεπώς, το σύγχρονο σχολείο τις ποικίλες ανάγκες των σημερινών παιδιών και της οικογένειάς τους, με φόντο ένα εκπαιδευτικό τοπίο που διαρκώς μετασχηματίζεται, είναι σημαντικό να αναπτύξει **ένα ισχυρό δίκτυο συνεργασίας**, το οποίο τους περιλαμβάνει όλους: το Διευθυντή ή τη Διευθύντρια του σχολείου, τους/τις εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων, τον/την εκπαιδευτικό του Τμήματος Ένταξης, τον/την εκπαιδευτικό της Παράλληλης Στήριξης, τον/την Ψυχολόγο και τον/την Κοινωνικό/η Λειτουργό, το ΕΒΠ ή το Σχολικό Νοσηλευτή, το Συντονιστή Εκπαιδευτικού Έργου, αλλά και τους γονείς και κηδεμόνες των παιδιών (οι οποίοι βέβαια δεν είναι εκπαιδευτικό προσωπικό, ανήκουν όμως έμμεσα στη σχολική κοινότητα).

ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ – ΙΔΙΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΟΙΝΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Όλοι και όλες που ανήκουν στο Σύλλογο Διδασκόντων αποτελούν **ισότιμα μέλη** της ομάδας του σχολείου, καλούνται να ανταποκριθούν στις **υποχρεώσεις** και τις **αρμοδιότητές** τους, **συμμετέχουν** σε όλες τις εκδηλώσεις του σχολείου, απολαμβάνουν **ίσων δικαιωμάτων** και όλοι/ες εργάζονται και **συνεργάζονται** για να εκπληρώσουν τους στόχους του σχολείου που είναι η άρτια εκπαίδευση, η κοινωνικοποίηση – η κοινωνική ένταξη και η ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Το παραπάνω τρίπτυχο αποτελεί τον **κοινό σκοπό** που υπηρετούμε όλοι/ες που εμπλεκόμαστε στην εκπαίδευση – στα σχολεία και τις δομές – ο οποίος είναι πιο εύκολο να επιτευχθεί όταν προσπαθούμε όλοι/ες **μαζί, συνεργατικά** και **συμπληρωματικά**, παρά ο καθένας/η καθεμία ξεχωριστά. Ασφαλώς υπάρχουν και οι επιμέρους στόχοι που θέτει ο καθένας/η καθεμιά ανάλογα την ιδιότητα, την ειδικότητα και τη θέση του/της.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ/ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑΣ

- Κάνει σαφές, με λόγια και έργα, το **όραμα** και την **αποστολή** της σχολικής μονάδας
- Ενημερώνει το προσωπικό –κυρίως το νέο (ψυχολόγο & κοιν. λειτουργό) – για τις **ιδιαιτερότητες** του συγκεκριμένου **σχολείου**
- Εξασφαλίζει τον κατάλληλο **χώρο** και τα απαραίτητα **μέσα** για την απρόσκοπτη άσκηση των καθηκόντων των εργαζομένων, διασφαλίζοντας και την ιδιωτικότητα των συναντήσεων του ΕΕΠ με τους γονείς καθώς και του εμπιστευτικού αρχείου
- Προσπαθεί να συντηρεί ένα σχολικό κλίμα **ισοτιμίας** και **αμοιβαιότητας** και όταν απαιτείται αναλαμβάνει το ρόλο του **διαμεσολαβητή** προς αποφυγή συγκρούσεων

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΟΙΝ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ

Δεν θα αναφερθώ στις αρμοδιότητές τους γιατί είναι ήδη γνωστές σε όλους μας. Θα σταθώ στο ότι είναι απαραίτητο ο ερχομός τους στο σχολείο να ακολουθείται πάντα από μια συνάντηση προσωπικού στην οποία θα αυτοπαρουσιάζονται, θα οριοθετούνται και θα παρουσιάζουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες σύμφωνα με το καθηκοντολόγιό τους. Θα πρέπει να γίνει σαφές πως δεν είναι δυνατόν να λύσουν όλα τα προβλήματα της σχολικής μονάδας και *«δεν θα αναλάβουν όλα τα δύσκολα παιδιά του σχολείου»*. Ας μη ξεχνάμε πως, εκτός της **ψυχολογικής στήριξης** και της **θεραπευτικής παρέμβασης**, σημαντικότερο έργο τους είναι η **πρόληψη** και η κάλυψη των **ψυχοκοινωνικών αναγκών** των παιδιών μέσα από ομαδικά προγράμματα **ενδυνάμωσης**, **ανθεκτικότητας** και **προαγωγής της ψυχικής υγείας** τους.

ΕΕΠ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Είναι χρήσιμο, πιστεύω, οι νέοι ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί να «αφουγκράζονται» το **σχολικό κλίμα** που έχει ήδη δημιουργηθεί στο κάθε σχολείο, αναγνωρίζοντας την ιδιαίτερη κάθε φορά **σχολική κουλτούρα**. Είναι, επίσης, γεγονός πως χρειάζεται **περισσότερος χρόνος** για την άρση πιθανών μορφών αντίστασης και την απόκτηση **εμπιστοσύνης** από την πλευρά του υπόλοιπου προσωπικού όταν δεν βρίσκεσαι στο ίδιο εργασιακό περιβάλλον καθημερινά. Η εμπιστοσύνη κερδίζεται όταν δείχνουμε **νοιάξιμο**, όταν εκπνέουμε **επαγγελματισμό**, όταν δηλώνουμε με τη **στάση** μας πως **ανήκουμε** κάπου και δεν νιώθουμε διερχόμενοι, όταν αφιερώνουμε **χρόνο** και **κόπο** στο χτίσιμο υγιών και **ισότιμων σχέσεων**.

ΕΕΠ ΚΑΙ ΓΟΝΕΙΣ

Ίσως ακόμη πιο δύσκολο είναι να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των γονιών των παιδιών, ειδικά στις παρούσες συνθήκες που βιώνουν, όπως όλοι μας, **έντονη αβεβαιότητα** μετά από μια οικονομική κρίση και **ευαλωτότητα** εν μέσω πανδημίας και φυσικών καταστροφών, γεγονότα που τους οδηγούν σε μια **κατάσταση ψυχολογικής αποσταθεροποίησης και αποδιοργάνωσης**.
Δουλεύουμε με τους γονείς στο χώρο του σχολείου για να πάρουμε **πληροφορίες** για τα παιδιά και για να δώσουμε όχι απαντήσεις αλλά για να βοηθήσουμε εκείνους και τα παιδιά τους να ασκηθούν στο να βρίσκουν μόνοι τους **λύσεις και τρόπους αντιμετώπισης** των δυσκολιών μέσα από **προσωπική δράση και ενεργή εμπλοκή**.

Επίλογος

Κάνοντας μια αναδρομή στη μακρά ιστορία της εκπαίδευσης θα διαπιστώσουμε πόσο καινούρια είναι ακόμη η είσοδος των ψυχολόγων και των κοιν. λειτουργών στο δημόσιο ελληνικό σχολείο και πόσο μικρό είναι το ποσοστό αυτών των ειδικοτήτων σε σχέση με το υπόλοιπο εκπαιδευτικό προσωπικό.

Συνεπώς θα λέγαμε πως και η διεπιστημονικότητα βρίσκεται ακόμη σε αρχικά στάδια εφαρμογής της στο χώρο των σχολείων μας. Είναι δηλαδή σε εξέλιξη οι ζυμώσεις εκείνες που θα οδηγήσουν σε μια συναίνεση και στη συνειδητοποίηση σχετικά με τον τρόπο όχι μόνο που αυτή γίνεται αντιληπτή αλλά και με τον τρόπο που εφαρμόζεται στην καθημερινή μας πρακτική από όλα τα μέρη.

...μια αισιόδοξη προοπτική...

Τα καθηκοντολόγια και το νομικό πλαίσιο δεν αρκούν από μόνα τους να μας παρέχουν ασφαλείς συντεταγμένες. Πρωτίστως, πιστεύω, θα μας βοηθήσει η επιθυμία και η απόφασή μας να συμπλεύσουμε με τους άλλους, η αποδοχή του διαφορετικού, η συνειδητοποίηση της απουσίας αυθεντίας και παντοδυναμίας, η ανάγκη για αλληλοσυμπλήρωση, η χάραξη οριοθέτησης, το χτίσιμο ενός προσωπικού συστήματος αξιών και πρακτικών που εμπεριέχει όμως και τον άλλο και, τέλος, η διαρκής διάθεση για επικοινωνία, συνεργασία, μοίρασμα, αλληλεπίδραση, αναπλαισίωση και αναστοχασμό...

Τηλεδιάσκεψη ΠΕΚΕΣ Θεσσαλίας_ΚΕΣΥ
Λάρισας_19-3-2021

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Καλή δύναμη σε όλους/ες μας!!

Όλγα Μπαλαμπέκου